

Sociale cohesie (1)

De maatregelen die zijn getroffen tegen de verspreiding van het coronavirus grepen in op het dagelijkse leven. Dit heeft kunnen leiden tot sociale spanningen in buurten of wijken. Maar ook het feit dat meer mensen thuis waren kon leiden tot spanningen tussen bureaus. Vanaf deze versie van het Dashboard worden resultaten toegevoegd op de thema's 'vertrouwen', 'hulp bieden', 'sociale contacten', 'kwaliteit van buurtrelaties' en de beleving van 'veiligheid en overlast'. Deze data zijn afkomstig vanuit RISBO-onderzoek van de Erasmus Universiteit. In de komende maanden wordt goed gekeken welke indicatoren langer worden gevolgd in het dashboard.

Het vertrouwen in de overheid nam sterk toe tijdens de eerste lockdown periode vanaf maart 2020. Daarna was er een dalende trend zichtbaar, en inmiddels ligt het percentage mensen wat aangeeft vertrouwen te hebben in 'de landelijke overheid' op 35%. Belangrijk hierbij is om aan te geven dat beschikbare data over vertrouwen in *de* overheid voor de coronacrisis niet werd bevroegd. Wel werd de mate van 'vertrouwen in de politiek' voor de coronacrisis uitgevraagd door het SCP en door onderzoeksbureaus zoals I&O Research en IPSOS.

Tijdens de duidingssessie in oktober 2021 zijn zorgen geuit over dit lage percentage van mensen dat aangeeft vertrouwen te hebben in de landelijke overheid. In tegenstelling tot dimensies zoals mentale gezondheid en werk en inkomen, veert deze dimensie niet terug. De groep die minder vertrouwen heeft in de overheid is meer gedifferentieerd geworden. Er is een kwetsbare groep waarvan een deel ook weinig vertrouwen heeft in de mensheid in het algemeen. Daarnaast is er een groep waarbij het onderlinge hulppatroon en vertrouwen sterk is, maar er weinig vertrouwen in instanties bestaat. Daarnaast zijn er ook hoger opgeleiden die weinig vertrouwen in de overheid zeggen te hebben. Jongeren vormen de groep die het meeste vertrouwen heeft in de overheid, maar bij deze groep is ook de grootste toename van onvrede zichtbaar. Deelnemers aan de duidingssessie geven aan dat niet alleen de coronacrisis- en maatregelen van invloed zijn op het vertrouwen dat mensen hebben in de overheid, maar ook zaken zoals de toeslagenaffaire en de trage kabinetsformatie.

Sociale cohesie (2)

Op 1 juli 2021 is een sessie gehouden met jeugdigen en jongerenwerkers. Zij ervoeren dat onder veel jongeren door stigma (op naleven van regels) en door ervaren onduidelijkheid/ vele veranderingen in het beleid het wantrouwen onder jongeren in de overheid lijkt te zijn toegenomen. Zij gaven aan behoefte te hebben aan een duidelijke lange termijn visie waar zij zich aan vast kunnen houden. Het 'dansen met Jansen' beleid in de zomer van 2021 en de daaropvolgende stijging van besmettingen onder jongeren, waarna er opnieuw beperkende maatregelen voor met name de horeca werden ingesteld, kan mogelijk ook hebben bijgedragen aan het verminderde vertrouwen van jongeren in de overheid. Het is de vraag of en wanneer dit vertrouwen zal terugkeren.

Onder de groep mensen met een laag vertrouwen in instituties, zijn mensen die (heel) moeilijk rondkomen oververtegenwoordigd. Vooral mensen die (heel) moeilijk rondkomen hebben een laag vertrouwen in instituties. Mensen met een hogere opleiding, een hoger inkomen en die makkelijker kunnen rondkomen hebben gemiddeld genomen meer institutioneel vertrouwen (in overheid, RIVM en GGD) dan mensen met een meer kwetsbare maatschappelijke positie. Het vertrouwen in de huisarts blijft hoog onder verschillende groepen. Ook onder niet-gevaccineerden. Deelnemers van de duidingssessies wijden dit aan het onafhankelijke voorkomen van de huisarts, en persoonlijke relatie die veel mensen (voor een langere periode) hebben met hun huisarts.

Tijdens de duidingssessie over vaccinatiestatus op 29 september werd het paper 'Voor mij geen coronavaccin' besproken (<https://www.impactcorona.nl/wp-content/uploads/2021/09/Working-paper-Voor-mij-geen-coronavaccin-sept-2021.pdf>). Uit deze studie blijken drie hoofdredenen voor mensen om zich niet te laten vaccineren: vertrouwen in het eigen lichaam, zorgen over bijwerkingen, en wantrouwen in het vaccin en betrokken instanties. Hierbij is het belangrijk om op te merken dat mensen ook meerdere (overlappende) redenen kunnen hebben voor het weigeren van een coronavaccin.

Daarnaast werd de huidige stand van zaken van het vaccinatieprogramma besproken, en de richting waarin nu nog naar oplossingen kan worden gezocht voor het vaccineren van mensen die dat tot nu toe niet hebben gedaan.

Sociale cohesie (3)

Aangezien men een onverminderd groot vertrouwen in de huisarts heeft, zouden huisartsen een (grotere) rol kunnen spelen bij het vaccineren van groepen mensen die tot nu toe nog niet voor vaccinatie hebben gekozen. Dit werd geopperd tijdens de duidingssessie op 29 september over vaccinatiestatus. Er bestaan zorgen of zo'n actievere rol van huisartsen bij het vaccinatieprogramma het vertrouwen in hen zou kunnen doen verminderen. Ze zouden door sommige groepen meer als 'onderdeel van de overheid' kunnen worden gezien, wat slecht zou kunnen uitpakken voor hun onafhankelijke imago.

Uit de duidingssessie kwam ook naar voren dat het belangrijk is om als overheid contact te hebben en te onderhouden met gemeenschappen. Het werkt niet om alleen een beroep te doen op netwerken in tijden van crisis. Juist het belang van laagdrempelige, duurzame relaties met gemeenschappen werd tijdens de sessie onderstreept. Daarnaast blijft toegankelijke informatie een aandachtspunt. Informatie moet aansluiten bij de doelgroep en moet vooral ook herhaaldelijk en via verschillende kanalen worden aangeboden. Deelnemers van de sessie stelden dat duidelijke informatie op papier, bijvoorbeeld in een folder bij de huisarts, nu nog vaak ontbreekt en juist door veel mensen op prijs zou worden gesteld.